

Wśród liter, głosek i sylab

Wśród liter, głosek i sylab

ĆWICZENIE: Paralaksa - gramatoluby

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

ĆWICZENIE: Paralaksa - gramatoluby

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Głoski, litery, samogłoski, spółgłoski i sylaby – wszystkie te nazwy już znasz. Sprawdź, co już wiesz, przypomnij sobie wiadomości i poznaj nowe.

Ćwiczenie 1

W podanych wyrazach policz litery i głoski. Wpisz ich liczbę w odpowiednie rubryki tabeli.

Wyraz	Litery	Głoski
domek		
krzak		
chłopczyk		
dziewczynka		

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Jedna, dwie...

Ćwiczenie 2

Przeczytaj starannie podane niżej zdanie, a następnie przepisz je do zeszytu. Kilka głosek zapisano tu za pomocą dwóch liter. Znajdź je i wypisz.

„W Szczepreszynie chrząszcz brzmi w trzcinie, strząsa skrzydła z dżdżu, a trzmiel w puszczy, tuż przy Pszczyńce, straszny wszczyna szum”.

Polecenie 1

Zapoznaj się z filmem pt. „Nasz sposób na głoski”. Dowiesz się, skąd się wzięły kreseczki i ogonki w polskim abecadle.

Trwa wczytywanie danych ..

Film dostępny pod adresem </preview/resource/RtovjjdGwnTF2>

Nasz sposób na głoski

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Na początku pojawia się plansza: Nasz sposób na głoski. Następnie pojawia się animacja dotycząca historii znaków diakrytycznych w polskim alfabecie. Na końcu pojawia się plansza z napisami: czytała Zosia Murmyło. Scenariusz i realizacja Contentplus.pl na zlecenie Uniwersytetu Wrocławskiego w ramach projektu "E-podręczniki do kształcenia ogólnego", czerwiec 2015.

...a nawet trzy razem

Ćwiczenie 3

Po zapoznaniu się z filmem odpowiedz, w jaki sposób Polacy dostosowali 26 łacińskich liter do 40 dźwięków polskiej mowy.

Ćwiczenie 4

Wyjaśnij, dlaczego w języku polskim litery mają ogonki.

Ćwiczenie 5

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 6

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ciekawostka

Niektóre głoski w języku polskim zapisujemy dwójako: **ó-u**, **ch-h**, **rz-ż**, bo kiedy kształtowało się nasze pismo, istniało więcej głosek. Wyobraźcie sobie, że inaczej wymawiano **ó** niż **u**, różnie brzmiało **rz** i **ż**, a jeszcze na początku XX wieku słychać było różnicę między **ch** i **h**. Gdyby tak pozostało, uczniowie rzadziej popełnialiby błędy. Po prostu pisaliby tak, jak słyszą.

Ćwiczenie 7

W tabeli podano tylko podpowiedzi. Pomogą ci one odgadnąć hasła.

Podpowiedź	Hasło	Hasło
Podpowiedź		
np. Bałtyk		
orzypuszczalnie		
oies myśliwski		
wytrzymałość, odporność		
zamrożona woda		
duża grupa ludzi		

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 8

- Wyjaśnij, czym różnią się pary wyrazów z poprzedniego zadania.
- Co by się stało, gdybyśmy uprościli naszą pisownię i zrezygnowali z podwójnego zapisu? Podyskutuj o tym w klasie.

Samodzielnie i do spółki

W języku polskim jest osiem samogłosek: **a, ą, e, ę, i, o, u (ó), y**. Jedną z samogłosek zapisujemy na dwa sposoby: **u** lub **ó**. Wszystkie inne głoski to spółgłoski np. **b, g, ć, m, k, ch**. Jest ich kilka razy więcej niż samogłosek.

Ćwiczenie 9

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 10

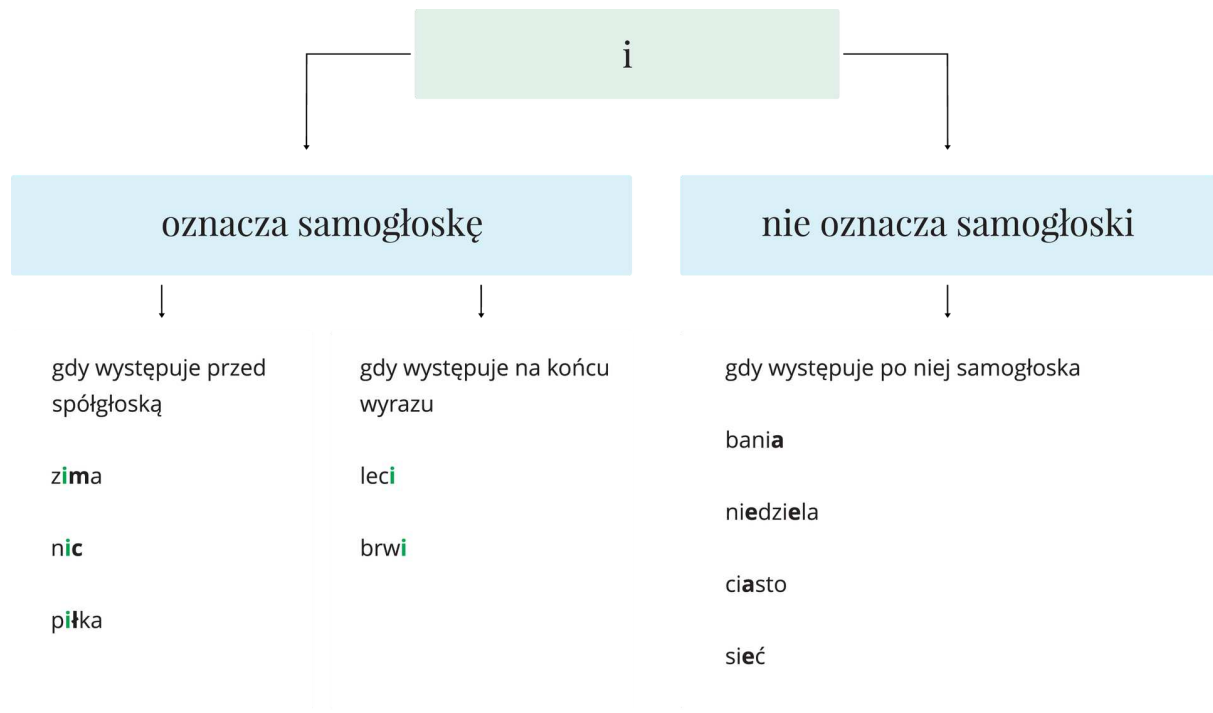
Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 11

Które wyrazy łatwiej było odgadnąć: pozbawione samogłosek czy spółgłosek? Spróbuj wyjaśnić dlaczego.

Dwie twarze głoski i

Jedną z samogłosek jest **i**. Ale czy zawsze nią jest? Czasem **i** oznacza jedynie miękkość spółgłoski. Na przykład w wyrazie **nie** jest tylko jedna samogłoska – **e**, natomiast znak **i** oznacza, że **n** wymawiamy miękko: **ń**.

Głoska i

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Spółgłoska, która występuje przed **i**,
zawsze jest wymawiana miękko, jak **ś, ń, ć**.

Miękkość spółgłosek

Źródło: a. nn., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 12

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 13

Przy podanych wyrazach wypisz występujące w nich samogłoski. Każdą zapisz w oddzielnym polu, pamiętając o zasadach z ćwiczenia 11.

miasto -

film -

klisza -

cień -

dziadziuś -

blisko -

litera -

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 14

Podane wyrazy przepisuj do zeszytu, a następnie podziel je na głoski. Wypisz samogłoski.

Wzór: książeczka – k-si-ą-ż-e-cz-k-a

- kisiel –
- silnie –
- pióro –
- miło –
- miś –
- ślicznie –

Jedna samogłoska = jedna sylaba

Polecenie 2

Przeczytaj rytmicznie wyliczankę.

Aby zachować rytm, możesz sobie pomóc np. klaskaniem.

„Siedzi diabeł koło krzaka

i się gapi na ślimaka.

Raz, dwa, trzy – wychodź ty!

Jak nie wyjdiesz, będzie draka,

diabeł wtedy zje ślimaka.”

Ćwiczenie 15

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 16

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 17

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Dziel śmiało

Wyrazy nie mieszczą się w danej linii? Trzeba je podzielić.

Zasady są proste:

1. **Nie dzielimy** wyrazów jednosylabowych, np. strzał, nawet jeśli są długie.
2. **Nie dzielimy** liter oznaczających jedną głoskę, np. cz, dz, sz.
3. Jeśli na granicy dwóch sylab znajduje się kilka spółgłosek, np. **kartka**, to wyraz dzielimy w dowolnym miejscu. Uwaga: w drugiej sylabie musi być chociaż jedna spółgłoska, np. ka-rтка, kar-tka, kart-ka.
4. Wyrazy podzielne tylko w jeden sposób, np. przed-miot, pań-stwo, mają zaznaczone miejsce podziału w słowniku ortograficznym, np. przed●miot, pań●stwo albo przed/miot, pań/stwo.
5. Jeśli na granicy dwóch sylab znajdują się dwie identyczne spółgłoski, to koniecznie trzeba je rozdzielić, np. **pan-na**.

Ćwiczenie 18

Zaproponuj, jak można podzielić na sylaby podane wyrazy: „ródźka”, „bazgrze”, „malwa”, „krasnal”. Zapisz swoje propozycje tutaj lub w zeszycie.

Wzór: płaszczka

- pła-szczka,
- płasz-czka,
- płaszcz-ka.

Ćwiczenie 19

Jaś nie potrafił przenieść niektórych wyrazów i dlatego zostawił puste miejsca w tekście, który przygotował do gazetki przyrodniczej. Pomóż mu wykonać to zadanie i wpisz poprawnie podzielone słowa: *białe, zębów, cieńsze, grubość, mniejsza*.

Nieduże chrząszcze z rodzaju *Cyphochilus* posiadają idealnie

..... panczerzyki – bielsze niż mleko, śnieg, szklivo

..... i większość innych stworzonych przez naturę jasnych substancji.

Jednocześnie panczerzyki te są wielokrotnie

..... niż jakiegokolwiek produkowane przez człowieka materiały. Okazało się, że

..... pokrywy chrząszcza jest około dziesięciu razy

..... niż grubość ludzkiego włosa.